

FRÅGELISTA M 231

J U L F I R A N D E

I äldre tid, såväl på land som i stad var julen inte enbart en religiös högtid, den var också en betydelsefull vändpunkt på året. Före jul skulle alla höstarbeten vara avslutade, och de många förberedelserna syftade till att ge en så arbetsfri helg som möjligt med tillfälle till gudstjänstbesök och umgänge med släkt och grannar. Jultiden var avkopplingens tid med extra god förplägnad.

Avsikten med föreliggande frågelista är att undersöka de förändringar, som har skett under din livstid dels i förberedelserna inför julen, dels i själva julfirandet i din familj och umgängeskrets. Hur mycket av de gamla traditionerna lever ännu kvar och vilka nya har kommit till?

Fanns några traditioner omkring advent i din barndom? Har de förändrats och i så fall hur? När och var såg du adventsstjärna, adventsljus, adventsgran (inomhus eller utomhus), adventskalender för första gången? Hur var/är det med kyrkobesök första advent? Ljus på gravarna?

Finns några traditioner kvar kring Tomasmäss, t.ex. marknad eller annat?

Hur har julhandel och julklappsköp förändrats under din levnad?

När och var upplevde du första gången skyltsöndagar och juldekorationer på gatorna?

När började det inför julen förekomma försäljningar, auktioner, insamlingar och liknande till förmån för olika ändamål? Beskriv hur en sådan försäljning/auktion gick/går till och vilka föreningar eller sammanslutningar som stod/står bakom. Vilka förändringar i utbudet av varor har skett under årens lopp?

Berätta hur det gick till i din barndom och hur du förbereder julen i dag. Som exempel på förberedelser inom hemmet kan nämnas ljusstöpning, slakt och slaktmatsberedning, bak av olika slag, storstädning, uppsittarkvällar, skrivande av julhälsningar etc.

Hur prydde man hemmen förr inför julen inomhus och utomhus? Hur gör man nu? Förekom i ditt barndomshem eller i ditt eget hem speciella julprydnader, som togs fram varje år? Hur har julgransklädsele och julgransprydnaderna förändrats genom åren? Fanns det ett traditionsbundet sätt att klä granen? Om seden att ha julgran inte ingår i dina traditioner, har du då tall, en eller något annat grönt?

Varje familj brukar ha sina egna mattraditioner vid jul. Vilka är dina och din familjs? Beskriv de olika måltiderna under juldagarna.

Vad var förr och vad är nu julaftonens höjdpunkt? Doppet i grytan, julklappsutdelningen, jultomtens besök (jämför bifogade specialfrågelista), TV och radioprogrammen eller något annat?

Hur firades juldagen i din barndom och hur firar du den nu? Hörde/hör julotta och julottefärd till de fasta traditionerna? Fanns/finns oskrivna regler och förbud t.ex. att inte göra eller ta emot besök den dagen? Fanns/finns regler också för andra dagar i helgen?

Hur gick/går julbjudningar och julkalas till? När förekom/förekommer de? På annandagen, i mellandagarna, före trettondagen eller i hela januari?

Julen som årets vändpunkt brukar dra till sig tydor, speciellt om väderleken under det kommande året. Känner du till några?

Har du mer att berätta om dina jultraditioner än vad ovanstående frågor berör, gör det!